

თეატრი და სხოვრება

ათავცვრთ სალიცრაცვრთ აქრნალი

შაბათი 26 მანკი. ფასი 10 კ. № 39—1915

მიიღება ხელმოწერა თურნალზე „თეატრი და სხოვრება“

წლიურად 5 მ., ნახ. წ. 3 მ., 1 თვ. 40 კაპ. ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება „სორაპან“ის სტამბაში. მისამართი: Тифლის Ред. „Театри да Цховреба“ I. Имедашвили

19 მანკინისთვა

სახალხო თეატრისკენ თუ მთა არ მოდის, შენ მიდი, მასთან დაახლოვება თუ გინდაო, იტყვიან.

ამ მცნებას რომ მივსდევდეთ, აქამდე ბევრ დაბრკოლებას გადავლახვდით და არც ჩვენი ქათარი მოექცეულა მოჯადოებულ მახეში: მსახიობნი გვეყვანან, სეზონი არ გვაქვს, ხელოვანი მოგვეპოვიან, მხატვრობა წარმოადგენს კი ვერა ვხედავთ...

მხოლოდ იმიტომ, რომ საკუთარი კერა დაგვენთქა...

და იმის მაგიერ, რომ თვითმოქმედების უნარი გამოვიჩინოთ, ახალი გზა ვსძებნოთ, საგლახოდ გავეწვილებია ხელი...

საბუნდიროდ თბილისში დიდხანია ხალხის ქეშმარიტმა შვილებმა შექმნეს სხსაღსო თეატრი, რომელმაც განუზომელი ღვაწლი დასდო ჩვენი ერის გათვითცნობიერებას.

დღესაც ეს თეატრი პირნათლად ემსახურება თავის მიზანს, მაგრამ ვინ არ იცის,

მ. ი. უ. ნიკოლოზ ნიკოლოზის-ამ მეთის ნაცვალი და კავკასიის ჯართა მთავარსარდალი, თბილისის ჩამოხპანდა მშენებლისთვის.

რომ სცენის მოყვარულთა საუკეთესო ძალის ნაკლებობა ხშირად აუფერულებს წარმოდგენებს!

ხალხი ესთეტიურად მომწიფდა, მსოფლმხედველობა გაუფართოვდა, გემო განუერთარდა და მის სულს ვეღარ აკმაყოფილებს მხატვრულობას მოკლებული წარმოდგენა.

ორიოდე ნიჭიერ სცენის მოყვარულთან და შემთხვევით მოწვეულ ამ თუ იმ ხელოვან მსახიობთან ერთად ძალუბრებულად მონაწილეობენ უხამსი „სცენის მოყვარულ-მსახიობნი“ და ეს მაშინ, როდესაც მელბომენის ჰემზარიტი ქურუმნი უსაქმურად არიან, სცენას განშორდნენ ანუ ლუკმა-პურის მოპოვების სურვილით აქა-იქ კლუბთა ფუქსავატურ პიესებში ჰკარგვენ თვის ძალღონეს..

სახალხო თეატრის მსგევურთა მიზანია ხალხის სამსახური საუკეთესოდ მოწყობილი წარმოდგენებით, მაგრამ თვისი მკირე შემოსავლით როგორ შესძლებენ საკირო ძალთა მოწვევას და წარმოდგენის სხვაფრივ გაუმჯობესებას, როდესაც ხშირად აუტილიებელ ხარჯებსაც ვერ ჰუარვენ.

ქართ. დრამ. საზოგადოების გამგეობამ სწორედ აქ უნდა გამოიჩინოს ფხა და ხალხისკენ ნაბიჯი გადასდგას, თუ ქართული თეატრის მსგევურობა და ხალხის სამსახური ლიტონ სიტყვად არ მიაჩნია: —სახალხო თეატრს გაუჩინოს სუბსიდია, რომ მან შესძლოს საუკეთესო მსახიობთა მოწვევა, სასურველი პიესების მოპოება და სხვაფრივ წარმოდგენების რიგიანად დადგმა, ისე კი რომ აღვიღების ფაქებს არამც და არამც არ მოემატოს: ჩვენონ ხალხს იდეურ-მხატვრულად მოწყობილი წარმოდგენები სახალხო ფასებით.

ჩვენ გვეჩონია, ასეთი გზით უფრო დიდ სამსახურს გაუწვევენ ქართველი ხალხს, სამშობლო სცენასა და მის ჰემზარიტ ქურუმსაც, როგორც სახალხო თეატრის მსგევურნი, ისევე ქართული დრამ. საზოგადოება.

ეს ის შალვა დადიანია... მაგრამ ვინ არ იცნობს ჩვენს მწერალს, მსახიობს, რეჟისორს, „მოგზაური დასის“ პიონერსა და სრულიად საქართველოს პირველი ყრილობის ერთ მეთაურთაგანს...

ღიად, ღღეს, როდესაც დრამ. საზ. გამგეობანი განწვ გადგნენ, ამ ერთმა კაცმა ითავა დასის შედგენა, რომ მის საყვარელ ტაძარში არ ჩაქრეს კანდელი...

დასიც ისეთ ძალთაგანაა შედგენილი, რომ ამ თ. ვითვე ნაყოფიერ მუშაობის საწუგეშო იმედს იძლევა ..

კიდევ ერთხელ ვიტყვით, რომ ქართულ დრამ. დასს დღევანდელ პირობებში უფრო დიდი ეროვნულ-კულტურული იდეური მუშაობა ევალება, და ეს არ უნდა დავივიწყოთ... დასმა უნდა გაითავლინოს თვისი მუღმივი მრევლის — ხალხისა, საშუალო საზოგადოებისა და მოსწავლეთა სახსარი—და ეცადოს წარმოდგენები ყველასთვის ხელ-მისაწვდენი გახადოს .. ხოლო თუ ეს დასი დასაფლეთ საქართველოს სხვა დაბაქალაქებსაც ეწვევა დროთი-დრო—ამითი ხომ უზომო სამსახურს გაუწვევს ჩვენს ქვეყანას...

და თუ გვსურს ამ სახლმა დასმა თვისი დანიშნულება პირნათლად შეასრულოს, ყველა მოვალეა ხელი შეუწყოს...

ვარდ-ყვავილებითამ გვეხილოს დაღფნილი ღღეს ნარეკლიანზე გამოსული ქუთათური დასი...

გამარჯვებას მხოლოდ თვით მომქმენდი მიხსწვევენ და ჩვენც ამ გამარჯვებას ვუსურვებთ თვითმოქმედების გზაზე ამოსულ დასს...

გაპირვებამ გაქცევა უკარნახ
გაპირვებამ ჩვენ მსახიობთა ერთ ნაწილს:
გაპირვებამ მათ, შალვა დადიანისთანონობით, ამხანაგობა შეადგინეს ქუთაისში წარმოდგენების სამართავად...

თეატრული მეცნიერება

შუალამისას

შუალამისას, როდესაც ქვეყნად
სრული სიმშვიდე დამყარება;
მარტოდ მარტოდ ვარ და ჩემს შემკრთალ სულს
სიკვდილის შიში შეგებარება,
ამ დროს მე ვფიქრობ განვლილ დღეებზე,
სად ვერ აღვებქდე მუღმივი კვალი,
ვითვალისწინებ შავბნელ მომავალს
და მთელ არსებას იპყრობს კანკალი.
და როცა ვდგევარ, როგორც ვერხვის ხე
ძლიერი ქარიშ შეშინებულნი,
ცის გამშქვირვალე ლურჯი რვეული
ნათელი მთვარით დამშვენებული
სიღუმს. და ღუმელში მესმის მთართოლვარე
მეჭურჩულება ძლივს გასაგონად:
„დაბადებიდან ადამიანი
გაჩენილია სიკვდილის მონად.
აი თვითონ მეც არ მახსოვს როდის
შემეხა მკაცრი სიკვდილის ხელი,
და გამოუცნობ ეამთა ტრიალში
მოისპობოდა ჩემი სახელი,
მაგრამ მზემ თავის სხევით მომქსოვა,
გამაუკვდავა და როს მას სძინაეს,
ეს ჩემი სახე მზის ანარკელი,
თვით მზის გარშემო ტრილვებს; ბზინავს...“

მთვარე!ოპ მინდა სიკვდილის შემდეგ
დაესტოვო რამე მზის ცხოველ სხვიად,
რათა როდესაც აღარ ვიქნები,
თვით ჩემი ხსოვნა დარჩეს მუღმივიად;
რათა გაივოს შთამომავლობაშ
ჩემი ფიქრები, მისწრაფებანი,
რათა, ადიდოს მანც ჩემი ღმერთი
და ჩემს სიმღერებს მანც მისცეს ბანი...

შუალამისას, როდესაც ქვეყნად
სრული სიმშვიდე დამყარება,
მარტოდ-მარტო ვარ და ჩემს შემკრთალ სულს
სიკვდილის შიში შეგებარება,
ამ დროს მე ვფიქრობ განვლ დღეებზე,
სად ვერ აღვებქდე მუღმივი კვალი
ვითვალისწინებ შავბნელ მომავალს
და მთელ არსებას იპყრობს კანკალი...

გ. მეგრელიშვილი

მსახიობი ვ. არაბიძე
ქიათურის დასის რეჟისორად მიწვეული

ტ ბ რ ე მ შ ი

(ნაწევრეა)

...ხომლი უკვე გადაბრილიყო დასაფლევ-
თისაკენ; ღამის სიჩუმეს დაპრილ-დაცავდებულ-
თა კენესა არღვევდა მორიგე სათნოების დას
სთვლელმა მაგიდაზე იდაყვ-დაყრდნობილს და
ჰფიქრობდა მომავალ ცხოვრებაზე; თვალწინ
ირდგენდა ოჯახურ იდილიას: მისი ვალიყო
ხომ რამდენიმე დღის შემდეგ ოფიცრობას
მიიღებს და შეღლღებთან კიდევც?.. შემდეგ?
ჰაწია შვილი... ოპ! რა ბედნიერებაა! ტუ-
ჩებს საამბოროდ ჰკუთმავს, სახე სია-
მოვნებით უდიმის. მას შემდეგ, ოდესაში
რომ გაცნო ვალიკოს, როდესაც ჯერ კიდევ
სტუდენტი იყო ის, —თითქმის არასოდეს არ
შეუტოპავს ასე ღრმად, ფიქრთა მორევში.

— წყალი...

— მიშველეთ... — ისმოდა აქედ-იქიდან
ვედრება სხვა და სხვა ენაზე.

— ოოპ! რისთვის დამბადე, დედავ,
მშობელო!... — გაისმა კვლავ საყვედური ვილაც
საპყარისა, თითქოს დედა ყოფილიყოს მიზე-

ზი მისი უბედურების. ამ ხმების გამგონესათ-
ნოების-და იტანჯებოდა მათი სიბრალულით,
მაგრამ შეველა კი ვერ შეეძლო. მისი ყურად-
ღება მიპყრობილი იყო უფრო ერთ სარეცე-
ლისაკენ, რომელზედაც გაუნძრევლად და
ხმის-ამოღებულად იწვა ერთი ჯარის-კაცი,
ხელ-პირსაშინლად დამწვარი. შეტუსუსული
ტუჩები ვეღარ მოეშორებინა ერთი მეორის-
თვის და ენას გაუგებრად ალულლულებდა.

ჟუჟურებდა ასე უღვითოდ დასახიჩრებულს
და უნებლიეთი შიშის ჟრუანტელი უვლიდა
ტანში. ვინ უწყის, საით ჰქროდა განწირუ-
ლის ტანჯული სული, და რომელ მხარეს
დაჰყვარებატბდა?

— მარგო! მარგარიტა! ჩემო ძვირფასო!
— კარავში შესვლისთანავე წამოიძახა საომრად
გამოწყობილიმა ახალგაზრდამ და გაეშურა სა-
თნოების დისაკენ.

— ვალიკო! — შესძახა მარგალიტამაც და
მიეგება გახარებული.

დიდხანს არ შორდებოდა მათი ტუჩები
ერთმანეთს.

— ამ დროს აქ საიდან? როგორ?... —
ეკითხებოდა გაკვირვებული მარგალიტა და
ათვალიერებდა შეიარაღებულ ვალიკოს. —
საიდან განჩიდი აქა? დაარჯმა როგორ შემო-
გიშვა? აღკმალოლი აქვს.

— მოაჯირზე გადმოვხტი ჩუმიად.

— მერე და სად მიხვალ ამ დროს ეგ-
რე შეჭურვილი?

— არ ვიცოი ვიცი მხოლოდ ის, რომ
შუა-ღამისას წამოგვშალეს და გვიკრეს თავი
აქეთ, ქალაქის განაპირა მინდვრებისაკენ,
ჩემი რაზმი შორს არ იქნება აქედან გაცილე-
ბული... მე ჩუმიად აქედ შემოუხვიე...

— ალბად სადღეულმოდ? — ეკითხებოდა
კვლავ მარგალიტა და გული უფანცქალებდა
ასეთ მოულოდნელ ბრძანებებს ვაშო.

ვისაც გამოუცლია შეყვარებულის წუთე-
ბი თავის გულის-ტოლთან საუბრის დროს,
მეტადრე მაშინ, როდესაც შორდება მოულოდ-
ნელად — ძნელი არ არის მისთვის მარგალი-
ტას მდგომარეობის გაგება.

— ომიანობის დროს ალღუმები არ
იციან, — მიუგო ვალიკომ.

— იქნება მტერი მოუახლოვდა ქალაქს...
— არ იშლიდა გამოკითხვას შეშინებული
მარგალიტა.

ამ დროს შორს გაისმა ამაზრუნე ხმა
ბუკ-საყვირისა. ახალგაზრდებს ყვითელმა ფერ-
მა გადაჰკრა; ეს ხმა კარგს არას მოასწა-
ვებდა.

— ეხლა-კი მშვიდობით, ჩემო სიცოცხ-
ლე! მივიანდება. მოვალეობა მიწვევს...

— ცოტა ხანიც!... — ჩასქიდა ხელი ვა-
ლიკოს, თავი მკერდზე მიაყრდნო და არ
უშვებდა.

ვალიკო კონითაგვირგვინებდა თავის სიყ-
ვარულს.

გმ! ვინ იცის რამდენნაირმა აზრმა არ
გაირბინა ამ დროს მათი ცნების საღააროში?

არავინ იყო მათი მოწმე, არავის ეყაშებოდა
მათი ყურება და გაგონება სატრფილო სიტ-
ყვების, გარდა ერთის! ეს იყო დამწვარი,
უტყვი ჯარის-კაცი, რომელიც ვაფაციცებით
აღვებებდა თვალ-ყურს. მას თვალწინ წარ-
მოუდგა თავის საცოლესთან განშორების ეამი.
როდესაც გამოსცხლდა ომი და ისიც გაიწვი-
ეს, როგორც სათადარიგო, მაშინ ჯან-ღონით
სავსე იყო, აღფრთოვანებული თავის ტრე-
ზისთან სიახლოვით...

აი! ეხლაც თითქოს ისე ექია:

ღამეა, მთვარე კაშკაშებს... ტერეზიასთან
ხელ-გადახვეული ზის რაბათის პატარა გო-
რაზე და გადასცქერიან მდინარე ფოცხოვს —
ცრემლებს მესხეთისას.

— ტერეზია! არავისზე გამოცვალო.

— სოსოს მოლაღატეს უწინ დღე დაე-
ლიოს!

განა შეედრება რამე იმ ხანმოკლე წუ-
თებს?

— ვალიკო! ჩემო კარგო, მალე დაბრუნ-
დები?

— არ ვიცი! კარგად იყავი მარგალი-
ტაე, ნუ იღარდებ. — მიუგო ვალიკომ მარგა-
ლიტას შეკითხვაზე და გავარდა საჩქაროდ
გარედა. ვიდრე თვალთაგან არ მიეფარა და
სიბნელემ არ შთანთქა, მარგალიტა, არ შემოშ-
რუნდა. არ მობრუნდა, ზანტად ჩამოჯდა

დგამზე დაეკრნო მაგიდას და ქალურმა ჩილიმა გულმა დასძლია: ცრემლები მოერია თვალებზე და აქვითინდა, არ იცოდა რა მოელოდა მის გულის მესაიდუმლეს და რას არ ფიქრობდა, ვინ მოსთვლის!..

ამ სურათის მაცქერალ სოსოს, ძალიან შეებრალა. ჰსურდა ენუგეშებინა; წამოიწია დიდის წვალებით, დააპირა რალაცის თქმა, მაგრამ აქ იგრძნო მთელი საშინელება სინამდვილისა და მოწყვეტილი დაეცა საწოლზე. გულიდან აღმოხდა შემზარავი კენესა და აღანძული თვალის ქუთუთოები ცრემლებმა დაუსველეს.. მოაგონდა ტერეზას სიტყვები. ისიც ხომ ასევე ეკითხებოდა: „სოსო! მალე დაბრუნდები“-ო.

ნეტავ ეხლა სად არის, ანუ რა ფიქრობს ტერეზა?

* *

ირაყრათა. ჯოჯოხეთური ცეცხლის რგოლა ახლოვდებოდა. მისი გუგუნე მთა-ბარსას სძრავდა; შვებამ სოსოს აღარ ესმოდა. მას უყვე შეზებოდა მსახვალე ხელი სიკვდილისა!..

ბ. ერაყმინდელი

შეხვედრა

ლოქით წყალზე მიდიოდა გოგო, ფეხ-შიშველი; თვალი მოაქრა და შეჩერდა როგორც ნახე შველი.

ღამამა და დამატყვევა იმ ღეთიურის ეშხმა; სიტყვა ველარ მოვახერხე, ველარც ქების შესხმა.

ერთხელ კიდევ შემომხელა თვალთა ელვის ფრქვევით, და გასწია მთის ბილიკით, კობტა ტანის რხევით,

ტრაბილი 'შეჭიანურე ალექსანდრე ოგანეზა-შვილი, სამხედრო სამსახურში გაწვეული.

ღასის მოგზაურობა

(გაგრძელება. იხ. „თ.“ და „ც.“ № 37)

ამ გვარად უმთავრესი საგნები თითქო გადაწყვეტა ამხანაგობამ. დარჩათ აღმინისტრატორისა და ხაზინადრის ამოჩრევა.

სამივ ეს თანამდებობა სკვინჩაძეს მიანდვეს.

სკვინჩაძე კირაკოზოვის ნოქრად იყო ნამყოფი. შემდეგში თეატრმა გაიტაცა და ეს პირველი სეზონი იყო, რაც ქართულ დასს შეეკვდებოდა. პატარ-პატარა როლებს აძლევდნენ და უფრო კომიკურ ხასიათისა ზოგჯერ საუცხოვრადაც ასრულებდა. თან დაკვირვებულნი კაცი იყო, საქმეში ღინჯი დაცდილი, წესიერი, მორჩილი, როლების მუდამ კარგად მკოდნე, პირნათლად აღმასრულებელი ნიკისრ საქმისა. ამიტომაც დასის რეჟისორს ძალიან უყვარდა და თვით ღრამბათული კომიტეტიც ანებებდნენ: პირველ ორი თვის შემდეგ ჯამაგირიც მოუშატეს. თან კომიტეტის ხაზინადარს საბუშვალტრო ანგარიშის შედგენაში ეხმარებოდა-ასე რომ ამხანაგებშიც თავიდანვე გარკვეული და მტკიცე აღგილი დაიქირა. ისე კი ქეფეშიაც მარჯვე იყო, არც ხარჯს ერიდებოდა, „რჩების“ თქმაც იცოდა სუფრაზე, დამკინავი კილოცა ჰქონდა და ცოტაოდენი ოხუნჯიც იყო. ასე რომ ამხანაგებში ამ მხრივაც საამუ-

რად იყო შემოსული. მაგრამ ყველაზე უფრო სოსო მეგობრობდა. სოსო დიდი აზრის იყო იმაზე. „უუუუოდ წინ წავიო!“ ხშირად ამტკიცებდა იგი. მოსწონდა, რომ სკვინჩაძე ყოველივეს მის გარემოს უკვირდებოდა. სწავლობდა, ხარბად კითხულობდა წიგნებს, თუ კი ვისგანმე ვაივებდა, რომ რაიმე შესანიშნავი, ან სასარგებლო ნაწარმოებიაო. ვარლამს პირველი ის ართმევდა სათეატრო ჟურნალებს, ჩაპკირკიტებდა, სინჯავდა. უფროსებს პირში შესცქეროდა, რეჟისორის სიტყვებს პირდაპირ ყლაპავდა და თუ სადმე საზოგადოებაში მოხვდებოდა, მუდამ თ. ვ. დახრილი იმხენდა გამოცდილ და მიჩნეულ ადამიანთა კამათს თუ საუბარს.

ყველა ეს მისი თვისებანი სოსოსაც არა ერთხელ შეუქცია ამხანაგებში და ამხანაგებიც ვგეთი პატივისცემით ვაყრობოდნენ მას.

ხაზინადრად, და აღმისიტრატორად თა-

ვინათ შორის უკეთესს ვისლა გამოსძებნიდენ და აკი ერთხმად აირჩიეს კიდევ.

სამაგიეროდ სოსოს ამხანაგობის თავმჯდომარეობა მიანდევს. სოსომ აქაც იუარა: —რა კი რეჟისორი გვყავს, თავმჯდომარე რალათ გინდათო, მაგრამ ბოლოს მიანც დაითანხმეს.

—საქიროაო! —დაარწმუნეს.

თ:თბირი დასრულდა.

როდესაც ქუჩაზე გამოვიდნენ, სკვინჩაძემ წასწურულა ანდროს:

—რა ეშმაკია ეს ჩენი სოსო!..

—როგორ? —შეკითხა გაკვირებული ანდრო.

—იცის ბიჭო—და!..

ეს იყო პასუხი.

მკვლელობა

(გაგრძელება იქნება)

გოგოთურ და აფშინა

(გაგრძელება იხ. „თ. და ც“ № 38)

ვ) გოგოთურის კაცთმოყვარეობის გაგულენა არაკაცთმოყვარე აფშინაზე.

აფშინა უარყოფითი გმირია. მას არ აბადა ანდ ერთი ის დიდებული თვისება, რომლითაც გოგოთური ჟუჭად არის დაჯილდოებული.. მისდევს ცარცვა: გლეჯას, უსამართლოებას; მის გულს ადნაფადაც არ ადღეუებს საზოგადოებრივი გრძნობა, მთელი საქართველს და თვისი კერძო სამშობლოს შუგ-ბუდი... სტურაუს კერძო ინტერესთა ტადეაში. გაუხდა თვისი მუგელი კერძად და ემსახურება თავის პირადობას, თავის „მე“-ს. მისთვის ძვირფასი მოძღვრებაა პირადი კეთილდღეობა: „მე თუ არ ვიქნები, ქვა ქვაზედაც უღარჩებიაო.“ საუბედუროდ, საქართველოს ქებულს წარსულში ბლომად მოაპოვებდა აფშინას მსგავსი კვამი... საპირადო ანკარაშებით ცარცებულნი ისინი ბრმულად ძირს უთხრიდენ სამშობლოს კეთილდღეობას. ამ გარეობაში დადუნა ჩვენი სამშობლო. მან ცუდ ბედში ჩაატლო ჩვენი ერი.

აფშინები გოგოთურებს ხელს უშედიდნენ სამშობლოს საკეთილდღეოდ შრომა-დგაწლში...

ამბობენ ბლოელ (სთეული სეუსურეთში) აფშინა,

მინდოდაურის გვარისა,

სცარცევს სჯულიან უსჯულოს,

მარჯვედ მომხმარე ფარისა!

ქერხო (სახლის თავი) აავსო უჯრითა

(სიმიდღრით),

როგორც სალოარო ხანისა (ხელმწიფისა).

აფშინა სიმიდღრეს იძენს პრადიან უბრადოს ცარცვით, არ დასდევს სხვის ზარადს, სხვის ტანჯვას, იდინდ დაიკმაყოფილოს სიმიდღრის შეძენის ბილქი ვენება.. ის ამ ვნების მონაა, და მის გარეშე ვერაფერს ხედავს. კახსენეთ ჩვენი ელნები რუსეთის სამეფო კარის წინაშე მთეურამეტე საუკუნის გასულს, იმერეთის სახლთუხუცესი ზურაბ წერეთელი, სამეგრელოს მამადელი მთავარი, რომელთან თვისი სამშობლო ვერცხლას და აქროსე განცვადეს და

თქვენ მიხედვით, რომ აფშინან საქართველოს ნადაგუბა ზღვრადია, ქართველების შუგ ბედისთვისა მთავრად... სამშობლოს ათს გვარს უბედურება ადგია...

სსაქართველოა

ყველა კუთხიდან მტრინი და სწორედ ამ დროს აფშინან სწარტყავს ბრალან-უბრალის, სჯუდიან-უსჯუდიან და ზედ ის თავის სიმდიდრეს... მაგრამ ერთი დროება არვის შერჩება! არ შერჩება აფშინანსაც... ჩვენ ვინცთ იმის შეხედვარს გოგოთურთან, მისი დამარცხება, მისი გათავისუფლება, რომელიც გოგოთურს გამოიწიან მისდაში. ამ სულგრძელობამ დრმად შეარება მთელი მისი არსება, შეანძრია მისი ნერვები და დრმადვე ჩააფქრა თავის თავზე. აფშინან ამ დიდებულს წუთში, როდესაც განიდა და სულგრძელობის ნაყოფი, გარდამქანა, სხვა არსად გახდა... გასწვებთ თვის სმარცხებო წარსულთან გაფშინა... განახლებული აფშინან ეუბნებოდა გოგოთურს:

„მოდი ვაკოცო გოგოთურ, სიკეთისათვის შუბლში“.

ხელი მოხვიეს ერთმანერთს გულახდით, არა ძალიდა; აფშინას ხურჯინშითა ტიკტორა მამა ჩქარადა, მიიპატია გოგოთურ დასხდენ ვაჟკაცი ხისძირა...

ამას მოჰყვა ერთმანეთის დაღობვა. გოგოთურა, განსრებული ამითი, რომ აფშინან დაუმორჩილა თავის ხნეობრავს გაჯღაფნას, თავის მხრით უსრრება:

„ღმერთმა გამოაროს ბოროტი, ავ-საქმე, ავი წადილო, ნუ მოგვიშლის უფალმან ძმობა და ერთად ხადილი“. (წვეულობა, სტუმრობა)

გოგოთური კამოთფილია, რომ იშოვნან შეფიფულ მძად აფშინან, ესრედ დანიერი, ჯანინანი... ამის შემდეგ მოხდა ის ფიფ-ფერცხლის ჭამა, რომლის შესახებ ზემო ვსთქვით... აქ ცხნადა განსორცეკადა ილია ჭავჭავაძის დიდებული თქმულება:

„სიკეთით სძლიე შენს მტერსა, ერთედ შურით ძლივასა“.

დიდი გავლენა აქვს სიკეთეს ხალხზე. რომ გოგოთურისთანა კეთილშობილი ადამიანები არ იყენეს ცოდვით სახეს დედამიწასზე, მთელი მოსოფლიო სიმურადის ჭაობად გადაქცეოდა, და კაცობრიობა ამ ჭაობაში ჩაიხრჩობოდა. მაგრამ იმასი მსჯავსი ადამიანები ცოდვილი სოფლის მარილი და ნათელია. ტყუილად ხამ არ თქულა:

„ყოველთვის ყოფილან და იქნებიან კაცი, ზეგარდმო მადლით ცხებულნი, მქალაქებულნი კემშარიტების და სიმართლისთვის თავდადებულნი. მათი ნაზრი, სიტყვა და ღვაწლი ჩაგრულს ცხოვრების გზაზე ამხრევებს და სიმართლისთვის თავგანწირულებს სულისა ძალთა აღუფრთოვანებს“.

(„მწეუმი“ 1894 წ.)

მაგრამ აფშინან ვერ შუერიდა სივაჟაგის დაკარგვას, ცოცხლად თავის დამარცხას. ისეთი ძლიერი იყო იმის გულის ტკივილი, რომ ერის კაცთა შიშის მას ადარებოვანებოდა. ვაჟა ხელოვნურად აღწერს აფშინანს სულაქანს დრამას და მოყუსმინათ მის შუქსიტყვაობას:

„და განაპირად სოფლისა ისმის რაკური კარის; თან ხმა ვაისმის მწყრომარე, ვადმონადენი ჯავრისა“...

ეს ხმა აფშინანს ხმა... ის შინ მოყოფთ თავსაინებს ეუბნება:

„აჰა, წიხვენ აბჯარნი (ჯაჭვის საშისი), ცხენს ნუ დაუყრი თივასა; ვინც ხვალ პირველად მოვიდეს, ჩემ ცხენიც იმასა ჰყავდეს. ფასს არ ვსთხოვ, არცა ქირასა. მე კარნი ველარ გამოვალ, ძმა ზნდა ვყვანდე ჯინასა (სასამინდე); კირი შამყრია უწამლო (მოურჩეული) კაცს, ხეცსურთ ბადლს (შესაფერს) წინასა...“

ავერ სამი თვე სრულდება, აღარ შორდება ბინასა (აფშინან), ლოგინად ჩავარდნილია, უნდება კვნესას, გმინვას, მაღა და ველარ დამაღა აფშინამ წყლული გულისა,

არ ეთქვა აღარ შეეძლო,
 ვაჟკაცს მობრუნვა სულისა,
 ცხენი, აბჯარნი სხვას მისცნა,
 გახდა წერთგული სჯულისა.

მხოლოდ სჯულის ერთგულად გახდომა შეიძლება აფშინას სულის მუდრებების წყაროდ. სჯულში ნახა შერცხევილმა ვაჟკაცმა ტაძარი თავშესაფარი. და ეს გუშინდელი აჯახაკი, სჯულდამსუსჯულის მძარცვევი გახდა ხევის ბერად, სასულიეროდ და სიკეთისკენ და ხატს მოუწოდებდა ქვეყნის მფარველად...

„მწყალობელ იყვეს გიორგი,
 ხალხო, ოჯახის თქვენისა;
 მტერზედამც გაგემარჯვებთ,
 სიკვდილს გაშოროსთ მწარესა,
 გამარჯვებითამც გივლით
 ყოვლგნეც ხმელეთის მხარესა! „
 ამის და მიუხედავად, ხალხის გადმოცემით, გახმის ურუ და მწარე ხმა, ქვათინთან შეერთებულნი, თვით აფშინასი, რომელიც ღამის წველადღში და მთვარის დაბრუნდნა მწუხარებით გაიძახის:

„ვაჟ, მკვდარო ვაჟკაცობაო,
 ცოცხლად დამარხვავ თავისა“...

ეს მწვევე ჰაზრი, მის გულის ნაღვლის ნაკადი, აფშინას არადეს განშარდება და საფლავში თან ჩაჭრება... ეს არც გასაგებია იმდენად მთავლისთვის ვეღვაფერა იყო ისე, როგორც ცხენი, ამის გამო გოგოთუნი ეუბნება აფშინას:

„კაცისად იარაღისა
 აყრა სიკვდილთან სწორია“.

ილ. ფერაძე

(დასასრული იქნება)

ჯარის პასხის სიმღერა

I

თუნდ რისხვა დამეც, ზეცავ, მე,
 დამწვი, დამდავე ალითა,
 თუნდ დამიბნელდეს ზეცა მე,
 ვეღარას ვკვრეტდე თვალითა,
 ვერ გამტებ, ბედო ტიალო,
 ვერ ამატირებ გულითა,
 აცუვები სოფლის ტრიალო,
 შენგან ატეხილ წყლულითა!..
 აჰა, დღეს უკვე მატყვია
 ცხოვრების კირთა ნიშანი,
 ვარს ჯოჯობეთი მარტყია,
 ტანჯვამ შემოსა მიზანი,
 მაგრამ ვი შენ მგომბელო,
 სიცოცხლის სიყვარულისა, —
 უკულმართობის სოფლო
 მტერი ვარ აღსასრულისა!..

II

ვინ არის ბნელი და შირიტოს,
 მოსპოს მონობა ავისა,
 ცხოვრების სახე ვანსკერიტოს,
 სამოთხე ჰპოვოს თავისა?
 ვინ არის მითხრას სიმართლევ,
 მაჩვენოს პირი ღმერთისა,
 სულსა მოპფინოს სინათლევ,
 მადლი აპკუროს ზეცისა?..
 აღარც ღმერთს ვებდავ, არც სხვასა,
 არც კრემლევს ვაფრქვევ თვალითა,
 მეღვრად დავუღდექ ტანჯვასა
 და წინ მივიღვივარ ძალითა!..

დარია ახვლედიანისა

ბ ე ლ ნ ი ე რ ი ღ ღ ე

(გაგრძელება. იხ. „თ. და ც.“ 38)

მოქმედება მისამდე

ტრიალი შინდორი. მარჯვნივ შარა გზა ჩამოვდის. გზის იქით ხშირი ტყე. შორიდან მოსჩანს მაღალი მთები. დილა არის, მზეს ახლად წვერი უკრავს მთებისთვის. მინდვრის ერთს მხარეზე სდგას აპოლონი. სერთუვი გაუხდია, ხელში დამბაჩა უჭირავს. ცოტა მოშორებით სხედან ილარიონ და ერთიც სხვა სეკუნდანი და ვახუთს კითხულობენ.

I

აპოლონ და ილარიონ

აპოლ. (ფერწასუდა, ასწევს დამბაჩას და უშიხნებს. თვალებს დახუჭავს და თავისთვის დახარაკობს. დახარაკის დროს ჰიანს შარცხნით შიამრუნებს)

ვლო ანდრონიკაშვილი

ს. ბეკანიშვილი

ვეფეია მესხი

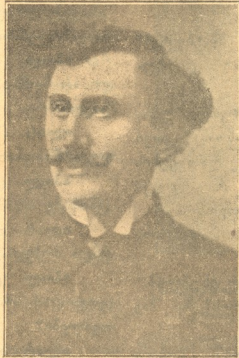
ან. შოთაძე

ო. ლოლობერიძე

ი. ზარდალიშვილი

დასის მესხეური დარეუ. შალვა დადიანი

ა. კალაბეგიშვილი

ა. მურუსიძე

კ. კორიშვილი

ვ. ბარველი

მარო მდივანი

მ. ხონელი

ქუთაისის
1915—
ს ე -

ნიკო გვარაძე

ღრამ. ღასი
— 1916
ზ მ ნ ი

»იყო არაბეთს როსტევან, მეფე ღვთი-
საგან სვიანი,
მაღალი, უხვი, მდაბალი, ლაშქართ
მრავალი ყმიანი.»

(უმიზნებს დაშაჩანს)

ილარ. (გაზეთის კითხვას თავს
დანებებს. შეხედავს და გაადიშება) ლოც-
ვად ხომ არ დიდგარხარ, აპოლონ?

აპოლ. (დაშაჩანს დაუშვებს) ლოცვა კი
არა, ის არ გინდა?

ილარ. (სიცილით) მაშ რას ბუტბუტებ?

აპოლ. »ვეუხ-ის ტუაოსანს« ვკითხუ-
ლობ.

ილარ. (დადხანს იგინის. აგრეთვე სეკუნ-
დანტივ წამოადგება და მივა ანოლითან) კაცი
ერთი საათის შემდეგ უნდა მოკვდეს და »ვეფხის
ტუაოსანისთვის« გცალია?.. ველი რაც ლოც-
ვები გისწავლია, ყველა უნდა მოიგონო.

აპოლ. (გაჯაგრებთ) რა დროს ხუმრო-
ბაა, ილარიონ?

ილარ. (სერიოზულად) მე არ ხუმრობ.

აპოლ. ხუმრობაა, მა რა არის? რა შავ
ქვად მინდა ლოცვა?

ილარ. (დამიადით) ვე კვიანი უშუბლი
რომ ვაგინხვრითოს კოტეს ტყვიამ, შენი სუ-
ლი ხომ საიქიოს უნდა წავიდეს, აქ ხომ არ
დარჩება? მაშ არ უნდა ილოცო?

აპოლ. (შეწუხებული) რათ იცი ხოლმე
ასეთი ხუმრობაა?

ილარ. მე არ გეხუმრები.

აპოლ. (ფრად შეწუხებული, მხარზე
ხელს დადებს) ილარიონ, მართალს ამბობ,
შესაძლებელია რომ მოკვდეთ? (თვალეში შეს-
ტყარს)

ილარ. (დამიადით) სულ ადვილად, თუ
კოტემ კარგი სროლა იცის.

აპოლ. (ჩაფაქრდება. დაღონებული შეხე-
დავს) მაშ, არა ხუმრობ ილარიონ? დღეს მე
მოკვდები? საბუდამოდ დავხუტავ თვალებს?
ველარ დავინახავ ამ ტრიალ მინდორს (ხელს
გაიშეგრეს), ამ უღრან ტყეს, ამ ბუმბერაზ
მთის მწვერვალებს? ველარ დავტკბები ამ
მშვენიერი სურათის ცქერით? ველარ ვინი-
ლავ საბრალო დედის? ნუ თუ ეს წარმოსად-
გენია?!!

ილარ. (მხარზე ხელს დადებს. დამიადით)
ყოველივე ეს შეგიძლია ასე წარმოიდგინო,
ჩემო აპოლონ, როგორც ნამდვილი ფაქტი.
შეიძლება ეს მოხდეს ერთი საათის შემდეგ.
(შეაჩუქე სეკუნდანტივ იქვე სდავს, უფრო უკლებს
და იგინის)

ილარ. (გახტავებს) მე არ მინდა მოკვ-
ვდე. ჯერ ბევრი საქმე მაქვს გასაკეთებელი.
ხომ მართალია, ილარიონ?

აპოლ. (დამიადით) ვე მართალია, მაგ-
რამ ისიც მართალია, რომ დღეს მოკვდები.

აპოლ. (შეწუხებული) განა ისეთი დუე-
ლი არ მომხდარა, რომ კაცი არ მომკვდა-
რიყოს?

ილარ. (სიცილით) თავის დღეშიაც არა.
დღელში უსათუოდ უნდა მოკვდეს ერთ-ერთი.

აპოლ. (ძლიერ შეწუხებული) მაშ, რა
ვქნა? მე არ მინდა მოკვდე.

ილარ. თუ არ გინდა, მაშინ კოტე
უნდა მოჰკლა.

აპოლ. (გოტა ჩაფაქრების შემდეგ) მერე
ცოდო არ არის? ხომ იმნაც უნდა დახუტოს
თვალეები?

ილარ. თუ ცოდო არის, მაშინ შენ უნ-
და მოკვდე.

აპოლ. (არა, მე არ მინდა სიკვდილი,
სჯობდა ისევე კოტე მოკვდეს. მაგრამ რო-
გორ უნდა მოკვლა, ჩემს დღეში თოფი ხელ-
ში არ ამილია.

ილარ. (გამოართმევს დაშაჩანს და გააშ-
ვებს წინ) აი იქ დადგება კოტე, აქედან შენ
ესერი. ტყვია მოხვდება კოტეს უშუბლში,
წაქცევა და მოკვდება.

აპოლ. (გამოართმევს დაშაჩანს და უმიზ-
ნებს. ხელი უკანავლებს) ილარიონ, თუ არ
მასწავლე, შეიძლება მე ავაციდინო. მაშინ?

ილარ. (სიცილით) მაშინ შენ არ ავც-
დები.

აპოლ. მაშ ჯერ სანამ არ მოსულან—
მეფარჯიშე, მასწავლე. შენ ხომ გამოცდილი
მსროლელი ხარ.

ილარ. (დამიადით) კარგი. აი შენ აქ
დადექი. (მიიუჯანს და დაუყენებს იქ, სადაც
მოწინააღმდეგე უნდა იდგეს) შენ ვითომ კოტე
ხარ, მე აპოლონი. (წავა და დადგება იმ ად-

გიდას, სადაც ამოღონი იდგა პირველი სროლა შენია. აბა მიყურე. (ადებს დამბანას და უმიზნებს)

ამოლ. (შიშით ცახცახებს, მარჯვენა იხნიქება, თვალებზე ხელს მიიფარებს) უჰ! რა საშინელებაა! როგორ შეიძლება მოსჩანს დამბანის ტუჩი, თითქოს იქ ჯოჯოხეთი იყოს.

ილარ. სწორედ დადექ, — ეგრე არ შეიძლება. შენ უნდა იდგე სწორედ, მკერდი უნდა მომიშვირო და ელოდე ჩემს ტყვიას!

ამოლ. (წელში გასწარდება და პირდაპირ შუურებს აღარაფერს. ცახცახებს) მზათა ვარ. (იღარაფერ უმიზნებს. ამოღონი შეშინებული ხელებს წინ გაიშვერს) ფრთხილად! ფრთხილად! არ გავარდეს!

ილარ. (იფინის) ცარიელი დამბანა არ გავარდება.

ამოლ. (დამშვიდებული) ცარიელია?!. იქნება იყოს შიგ რამე?

ილარ. არაფერია! დადექ! ეხლა დგება უკანასკნელი წუთი.

ამოლ. (შეშინებული) როგორ თუ უკანასკნელი წუთი?

ილარ. (სხვანაირ სახეს დებულობს, თითქოს ძლიერ განაზღა) ეხლა უნდა ვიყარო შენზე ჯავრი, რაც ამდენ ხანს გითმინე — კმარა. უნდა გესროლო.

ამოლ. (ფრთხად შეშინებული) ბიჭოს! არ იხუმრო, ილარიონ.

ილარ. (კიდევ უფრო ბრახდება და შუფირის) რის ხუმრობა, მართლს გეუბნები. დადექ! (დამბანას ფეხზე შუუყუნებს)

ამოლ. (ადრ იფინს, რა ქნას) რათა მკლავი, რა დამიშვიებია? (გაქტეკვს დაპირებს)

ილარ. (დამბანას ჩამოშუყუნებს და გუდაინად იფინის) იი შე მშინაზარავ! არა გრცხვენინან? მართლა ხომ არ გეგონა, რომ გესროლი? დაგავიწყდა, რომ მე კოტე ვარ ეხლა? ის წუთი დადგა, რომ თითქოს უნდა გესროლოს. დადექ!

ამოლ. (თავისუფლად ამოისუნთქავს და დადგება) მართლა სულ დამვიწყდა,

ილარ. აბა მოეზადე. ერთი! ორი! სამი! (დაგემინებს წახმასს)

ამოლ. (შიშით დაიფიქრებს და ჩაიხო-

სოლომონ დოდაშვილი (1799 — 1836)

— ქართველთა შორის მამულაშეობის იდეის გამგრძელებელი მეცნიარმატე საუკუნის დასაწყისში. საქართველოს რუსეთთან შეერთების შემდეგ პირველი ეს წავიდა რუსეთს უმაღლესი განთავებისთვის, დაასრულა პეტროგადის უნივერსიტეტი. 1828 წ. თბილისში გამოსცა ქართული კაზეთი და ჟურნალი, გახსნა სკოლა და სტამბა, შეადგინა იმ დროის სასული. სემინარიისა და კეთილშობილთა სასწავლებლის პროგრამის შესაფერო უკვლა საჯანის სახელმძღვანელოები, რუსულად დასწერა "რუსეთის რუსეთის" მთელი (პეტროგადში გამოიცა). 1832 წ. ირეუტსკის გუბერნიისში გადასახლდა, სადაც განდიგა 1836 წ. (სურათი ამოღებულია ფ. ტიჭინაძის უქართული სტამბის ისტორიიდან).

ქებს) ვაიძე! (იღარაფერ და მერე სკანდენტო ხარხარს ასტეხენ)

ილარ. (შიგა და აყენებს) რა იყო? რა მოხდა? ადექ!..

ამოლ. მე მეგონა მართლა მესროლიე.

ილარ. იი შე ლაზარო! აგრე თუ შეგეშინდა, დღეს უსათურო შენ მოკვდები.

ამოლ. (გულს გაამკრებს) არა, არ შემი-

შინდება, გულს გავიშავებ. ეს ოხერი, ზვეფ-
ხვის ტყარსანია სულ დამავიწყდა. არ შეიძ-
ლება გადავთვალაიერო?

ილარ. (ხასხარებს) ზვეფხის ტყარსანია
რად გინდა?

აპოლ. (დადონებულად) როცა ზვეფხის
ტყარსანს ვკითხულობ, ყველაფერი მავიწყ-
დება, ჩემს გულში არაფრის შიში აღარ
არის და თავი ვმირი მგონია. ხან ისე წარ-
მომიდგება, თითქოს მე ვიყო ტარიელი.

ილარ. ეს ძლიერ კარგია! სულ ერთია
რაც მოგავიწყდის სიტყვი.

აპოლ. ვიცი აქა-იქ კანტი კუნტად. რა
გაეწყობა, რაც მომაგონდება— იმას ვიტყვი.

ილარ. (მოჰკვიდება ხელს, მიაყვანს და
თავის ჯაგას დაჟეკებს დაშინებულად) მის-
ტყვეს) ეხლა შენ ნამდვილი აპოლონი
ხარ, მე კი კოტე. აი მე აქ დავდგები. (წაუ-
ბა და დადგება მის ზარდაზარ) ამა იძლე დამბაზა
და დამიმინუნე. წარმოიდგინე, რომ მე კოტე
ვარ. დამიმინუნე აი აქ ფეხებში, როცა ფე-
ხებში უმინუნებ დამბაზას, ტყვია შუბლში
მოხვდება.

აპოლ. (ცახცახებს. დიდხანს უმიზნებს
დაშინებულად და რადიკალს ბეჭტუტებს. თვალები
დასტუტული აქვს.)

ილარ. თვალი გააბნოლე! თვალი! ნუ
ხუტავ თვალს, ეგ როგორ შეიძლება.

აპოლ. (გახსნის თვალს და უმიზნებს)

ილარ. ერთი! (მაუსა) ორი! (მაუსა)
სამი! ვაისროლე!

აპოლ. (დაცემინებს ჩხინჩხინს და შესტე-
ბა. იღარაინ უნდა წაიქცევა. მიუარდება შუმი-
ნებულად) ვაიმე! ვაიმე! მოგხედა? მოკვდი?

ილარ. (წამოადგება) აი ასე უნდა. თუ
ასე მარჯვედ მოიქცეო, კოტე უთუოდ მოკვ-
დება დღეს. ამა კიდევ გაიმეორე რამდენ-
ჯერმე. (აპოლონი იმეორებს. იღარაინ მივა და
მისარბუ ხელს დაადებს) ყოჩაღ! ყოჩაღ! ეხლა
შიში აღარ არის. ისე კარვად ისერი, რომ
რწყილს ზო ააცდენ ტყვიას. პირველად ვნე-
დავ ქართველ კაცს, სროლა არ იცოდეს.

აპოლ. (მწარე დამიღობ) რა ვქნა, ჩემო
ილარიონ, ამოდენა კაცი გავიზარდე და თო-
ფი ხელში არ ამილია.

ილარ. მაშ რა იმედით გამოიწვიე კოტე?

აპოლ. მე ხომ არ გამოიწვიე. მან
გამომიწვია.

ილარ. მერე რად გაჰყვე, რომ სროლა არ
იცი?

აპოლ. მა რა უნდა შექნა?

ილარ. ბოდიშს მოვიხდელი და ამით გა-
თავდებოდა საქმე.

აპოლ. რაო? უკაცრავად. უმჯობესია
მოვკვდე, სანამ იმის წინ ბოდიშს მოვით-
ხოვდე.

ილარ. მაშ კარა! ჯერ სანამ არ მო-
სულან, წავიდეთ, აქვე მწვანებე დავისვენოთ.
(აპოლონი იცვამს სერთუქს და გადის მარჯვნივ)

ქ. იხიკო

(გაგრძელება იქნება)

ხალხური შემოქმედება

ნ ა ნ ა

(ახალქალაქელი მათა მამახალისოვისგან გავიანილი და ჩაწერილი ანეკდა კაპანადის მიერ)

ნანი ნანა, ნანა ჭრელი,
ატმის კურჯა ჭრელი,
ინდოეთით მოსულა,
ფეს მშენიერო მტრელი.
დედის ოქროს შანდარო,
კვლახტრის ჩასადგომელი.
მამას ქამარ-ხანჯალი,
წაღზე შემოსარტემელი.

მამას ჩიბუხის ტარო,
ბარში დასაჭრალი.
დიდედის ქირმანის შალო,
თავზე მოსახურალო.
მამიდას სასუმბარო,
ცხვირში სასუნებელი.
ძიას საწერ-კალამო,
ხელში დასაბერობელი.

ძალუას სუფრასედა,
მწვანებელ დასაშელო.
ძმისა ოქროს ჭინჭილო,
გულზედაც დასაგელო.
დისა აუგალ-მეგალო
დედისა საუგარელი,
შენ გენაცვალის დედა,
შენ უგვლას საუგარელი.

ოსმალეთი და საქართველო

(დღევანდელი აჭარის მდგომარეობის გამო)

III

„სხვისი ბამბაკი ჩხრილობს, ჩვენი კაკალიც კი არაო“.

ხილხური ანღაზა

აჭარი, სამცხე-საათაბაგო. აი ის ადგილები, რომელიც ჩვენი ქვეყნის უკუღმართმა დროს და ბედმა მოგვტარა. ეს ის დრო იყო, როცა ოსმალთა ძლიერების წინ თითქმის მთელი მაშინდელი ქვეყნიერება ქედს ახრდა.

ჩვენ იმ დროს დაგვარეთ ჩვენი ქვეყნის საუკეთესო ნაწილი. ასეთსავე ბედში იყო მაშინ თითქმის მთელი ევროპა და თვით დიდი რუსეთიც.

რა ტანჯვა-წვალება გამოიარა ოსმალეთის იმ დროინდელ სასტიკ მთავრობის ხელში აჭარა-სამცხე-საათაბაგომ, ამას თვით ოსმალეების ხალხური გადმოცემა მოგვითხრობს:

„ისეთი კერძი და შუუზგარე ხალხი აღმოჩნდა გურჯები (ქართველები), რომ ვერა საშუალებით ვერ მოვსხვებ მათში მათი ენიისა და სკრულიის სიყვარული... მეტადვე განქვავდა მათი ქალების მორჯულება... მათმა საუბროყოლო მისამართმა, სინათლისნებმა და სულის სიმტკიცემ სავსებით მოხიბლა ჩვენი მმართველი წრები, ბევრი იმათგანი სულტნებიც კი განდნენ (ოსმალეთში სულთანის ცოლს სულთანს ჰქვია, თვითონ შეფეს კი სულტანი).“

და თავიანთის სიმაღლეს-სიკეთესობით ისე ჰქვამდნენ ქმრებს. რომ ეს უკანასკნელები იმ უიშუტ გურჯებს ღმობიერად ეპურობოდნენ. ასე გასტანა თითქმის ორმა საუკუნემ. სჰქმე იმინდესე გამწვავდა, რომ მოთავრობა იძულებული გახდა ან სრულიად ამოეწევიტა ივინი ან ენები დაეჭრა. ბევრგან ამის მკაფიოთებიც იყო. მაგრამ ქალებმა უოველგან თავისი გაიტანეს და ხალხში ენა, ასე თუ ისე, მანინდ გადაჩინნენ.“

აი როგორის აზრისა იყვნენ ოსმალეთში ქართველ ქალებზე. აი, როგორ ჰყვარებიათ მათ ქართული. ახლა?... — „შურა, დემოთი არ გავიწერეს, ბუღვარში ქართულად არ დამელაზნაკო,

გაუნათლებელი ვეგონებითოა. ასეთია დღეს ჩვენი ზოგი უგონათლებული“ ქალი.

დაიბ, განგლო, საუკუნეებმა, მაგრამ ოსმალეებმა, მიუხედავად იმისა, რომ არავითარი საშუალება არ დაუვლიათ, წინდ ვერ მოსძეს სახეობით ქართველი ენა და ზოგი წინე-ჩვეულება.

ამ 37 წლის წინეთ (1878) ეს ადგილები, ე. ი, აჭარა-ქობულეთი, როგორც ვიცით რუსეთს შემოუერთდა.

ჩურქს-ე-ქობულეთ-აფხაზეთს, როგორც წინა წერილში ვსთქვით, ჩარბ-ბანდებში სახანეუროდ ტაზ აუბნაეს. აჭარას-კი, მისი კარგი ნატრან-ბატრანის შერეობეგე სიმშაფიფლის შიონებით, ამდენი ვერა დაგვლეს რა. ამ დიდებულ კატრან გვლენში ერთის მხრით გადარჩინა ივინი — დასტოვავ თავიანთ მიწა-წყალზე, მაგრამ შიორე მხრით-კი მათი მდგომარეობა არაფრით არ გაუმჯობესებულა. როგორ ვისტინით, ან რისთვის მოხდა ეს, ჩვენ ამას არ შეუვებთ, ეს ისეც ტხადია. ჩვენ მხოლოდ ვიტყვით, რომ 37 წლის განმავლობაში ივინი განვითარების მხრივ ისევე ისე დარჩნენ, როგორც იყვნენ ოსმალეთის ხელში თითქმის სამი საუკუნე. იყო კიდევ რამე შერბა იმათ ქართველობისა, უნდა უმაღლოდეთ ისევე ქალებს, რომლებიც არ ივიწეებდნენ ქართულს. თუმცა კანებშიაღ კერიწ თითო ორთლს ქართულის მდოდნე და მოყვარული, მაგრამ ჩვენი ქვეყნის ორგული მოხელეებისაგან ისე იყო გამწვავებული კრისტინ და მუსულმან ქართველებს შორის დამოკიდებულება, რომ არაფერს ქართულს იქ ივინის მოკიდება არ შეეძლო. და ბოლოს კიდევ უფრო გამწვავეს ჩვენი მათთან დამოკიდებულება: ივინი ბათუმს, აზურგეთს და ქუთაისს ჩიტევიწენეს საზოლიცო ს.მ.ს.ს.ს.ს.ს.ს. მამასხლისებდა, რსტრანეიკებდა, მოლიცოებდა და იმდენი უწლებაც მისტეს, რომ სამწვდრო სანციცოდლო ანტავინიზმი ჩამოატდეს ჩვენი შორის.

ამნაირად ისეც სუსტი ხიდი სრულიად ჩატვდა. ამას კიდევ ახალი უბედურებაც დაერთო.

რუს ოსმალთა, ჩუენს მხარეზე, მიმდინარე ომის ზირველი თოფი აჭარაში გაყარდა. ვინ არ იტის, რომ იმ დროს აქ რუსეთის საკმარისი ჯარი არ ჰქავდა. ოსმანლებმა ისარგებლეს ამით და აჭარის ერთი ნაწილი უომრად ჩაიგდეს ხელში.

ამ შემთხვევაში კი, რა საკვირველია, იძულებული გახდა დაზურთბილი ადგილების მკვიდრნი დამზურთბელთ ღმობაურად მოზურთბოდნენ. მიმსრობით კი, არც ერთი იმათგანი, ნამდვილის ამ სიტუეის მნიშვნელობით, ოსმალთა, როგორც ამას აგრეგებულებენ ჩუენი ქვეუნის მტრები, არ მიმსრობიან.

როგორც ვსთქვით, აჭარლები რუსის მთავრობასაცან, თავისებურას თვალსაზრისით მეტად ნატრეგემულნი იუენენ გარდა ამისა მთავრობა მათგანით არც ჯარს თხოულობდა და არც დიდ გადასახადს ახდეენებდა, რაც შეეხება უბრლო საადმინისტრაციო სამსახურს, რაშიც იაიბი კი გამოდებულადენ, დიდი უზინატესობა ჰქონდათ. და განა ასეთი საფრისაცან შესაძლებელია დალატი... მაგრამ ჩუენს მტრებს ჩუენში მეტი რა საქმე აქვთ, თუ არა ჩუენი დალუზა ღმინებთა!...

ვინც უნდა იუოს ეს ჩუენი მტრები — სულერთია, მთავროდ ის კი ცხადია, რომ მათი „ბრთხოვანობა“ მეტად შორს წავიდა და აჭარის უმეტესი ნაწილი, სრულიად უდახანაულოდ ტერცხლს და მახვილს მისცა. განა ამას აკმარებენ?,.. არა, იმათი მიზანი უფრო შორს მიდის... მათ სურთ, როგორმე მოსწონ აჭარაღნი და მათი ადგილმამულოდ ან სულ მუქთად, ან ჩაღის თესად მაინც ჩაიგდონ ხელში.

კარგად რომ დაუკვირდეთ საქმის მიმდინარეობას, ადვილად დაგინახვთ, რომ ჩუენი მტრები უოველ შემთხვევაში ერთის ხელით ორ კურდღელს იტყრენ. მასშხადაშე, როგორც უნდა დამთავრდეს ეს ომი, იაიბი მაინც მოგებულნი იქნებოან.

ჩუენ კი ასე თაე გამოდებით ერთკულად ვობრძვით და ვწუღებით ბრძოლის ველზე. ამ დროს კი სხვისი ბამბა ჩხრიალებს და ჩუენი გაკაღიცი კი არა, მაგრამ შორს ჩუენგან სისოწარვეუთილება! ჩუენ მტრებეთა ტეწას, რომ დაჭრანეს წამი და სიმართლე თავისას გაიტანს... ჩუენ მხარეზედაც ამოვა მზე... და მაშინ კი რავი თქვენ მიწიგნობანრო და თარის-ვეკლნო!..

იანე რაჭველი

შარადა

მიდინარე არის ქუთაისის გიუატი, ვასაკვირია, მის სამ მარცვლოვან სახელის ბოლო ნაწილი გვეპირია; თანვე გთხოვთ ერთად მოცნობოთ სიხლის მწოველი მწერი, (მის მოსახელეს შარადა მრავალჯერ დაუწერია); მახსოვს დიდებულ ჩუენს მწერალს ერთხელ შეუუკროთ თერი, თუმც დღეს კი იგი ჰოვეტი მხოლოდ მიწა და მტვერია. ვაჰყავით იმის სახელი, თან უთხარო გვეკნენო მარადა? პირველ ნახევარს უფრთხილდით, რომ გამოვიცნოთ შარადა; მაგრამ ჯერ კიდევ სხვაც ვვინდა, ყური დამიგდეთ წყნარადა: ვინც აღადგინა იესობ, ეს ყველას ვაუფრონი, საღმთო რჯულშია ცნობილი, არ გაგიძნელეთო მგონია. პირველ მესამედს ჩამოსკრით, სხვა ჩუენ გვეპირდება არადა და რომ გათავდეს, მკითხველო, ჩუენი ადვილი შარადა, მინახეთ მტერი ქათმების — არც ორბი, არცა ქარია სახელისათვის სკირდებო ხმოვანი ასო ორია. მისი სახელიც ვაჰკვეთეთ, თაეი მიადგეს ბოლოსა, და წავიკითხავთ, თვის ღვაწლით ვინც ამკობს საქართველოსა.

ვანდენ ღვანკითელი

ქართული სახიობა

სახალხო სახლში წრემ კ. შათაროშვილის რევიორბობით 18 ენენ. წარმომადგინა ი. გელეკანიშვილის ცნობილი დრამა „მისხერ-ხლია, მ მოქ.

1 მოქ. საღიანგო სტენა ძალან მოისუსტებდა, უდრო-უდროთ გლეხების ადგეუბა და უგირადი მუყურებელ შირის უთანხმოებას იწვევდა. შორე მოქმედება სულ რომ არ დაეცათ, ემუბინებოდა: თავ. ნიკოს ასული სონა (ნაკაძე) ანდლიდოთ დადიობდა, თავ. სოლომონი (პეპანაია) შეუფრებელი ცამოადნა, თავ. ნიკო (საყელი) და ცოლი მისი ენ. ბარბარე (ბარათაშვილი) მხოლოდ ენახეთ, რომ იხსენიბოდაცნ. წარმოდგენის საერთო ნაკლი გამოსივდა შესამე მოქმედებამ. აქ შეუდარებელი იყო ქ-ნი დავითაშვილი (ნატო), ბეგრი მუყურებელიც ატირათავის გრძნობიერი თამაშით. შერთადნ რამ იგი ამ ტიპის შემქმნელია. არა უტირდარა ხასხას-შეივლიც (გიგო ტეტიაშვილი), ცდილობდა სულადა კადმოცნა გიგოს ტიპი. მუყური იქნებოდა ჯაბაური (ვახო) რომ ერთი საყუთუხო მონალოგი მძალდა არ დაქყო. დი. დის დაკვირებით შესარულა თუხარულამ მისხს რაფი, ნ. გოდირძე (საქო) და ა. გაშერელიძე (გაშუ) ზეისის გვირგვინები იყენებ.

თუკტი გტკდილი იყო ხლხით, ბეგრინ უბიდეობის გამო სახლში დაბრუნდა. **სოსო**

ოკამირიბა ქართველობა, განსაკუთრებით ქალები, ვადვარების გზას დასდგომია. ქართული თუატრი აქ დიდ საქმეს ვაყეუბდა, ხლხში თვითნობიერებას შეიტანდა, მაგრამ სად არის?

აქ უმეტესობა—ქართველობა და, მასხადამე ქართველი ქალბერი ბლომად არიან. ათში ბეგრი როგორც ნასწავლი, ისე უსწავლი, მაგრამ არც ერთი მათანი ქართულს თითქმის არ კადრლობს,—ყველანი პარუსკომბ და ზოგიერთი დამტერული რუსული ხომ მთლად ავაწითლებს ადამიანს. ამდენ ქალში არც ერთი არ არის დანტერესებული რაიმე კულტურული საქმიანობით, მათ არაფერი აინტერესებს, გარდა ფუქსავატად დროსტარებისა. აქაურმა ახალგაზღობამ რამდენჯერმე მოისურვა წარმოდგენის გამართვა, მაგრამ ყოველივე ცდამ უნაყოფოდ ჩაიარა ქალთა გულრამობის გამო. განსაკუთრებით ვაუგებარია ეგრედ წოდებულ „განათლებულ“ ქალების საქციელი.—სცენაზე გამოსულა სიტკაცილო და მთელი დღესკი ის ატარებენ, რომ რც მტერს არიან და არც მოყარის. ნუ თუ იკამდის ვერ ამოდლებიან, რომ ტერორზმუნების ქსელი ვაარლიონ და შეგნებით ჩაგბნენ მამაკაცებთან ერთად კულტურულ საქმეში ხლხის საკეთილდლოდ?

ში საწინელ ნერევა-შენების დროს, როგორშიაც ჩვენ ეცხოვრობთ. ყველა ვალდებულია ერთი ავტორ

მანიც მიაწოდოს ერის დაწინაურების მუშაით, თუ მსურთ ცხოვრების ზედმეტ ბარგად არ ჩაითვლენ.

ჩიტი—ია

სოფ. ლეხაში (გურია) 8 ენენ. ადგილობრივ ბიბლიოთეკა-სამკთხელოს სასარგებლოდ გ. ჩარკვიანისა და ლ. სარულის მონაწილეობით წარმოადგინოქნა „პატარა კახი“. ჩარკვიანმა საუცხოვოდ შესარულა ბრმა გელას როლი და ლ. სარელიც (გივი) თავის ალგას იყო. ქ-ნი ელ. გვიგინიშვილი პატარა კახის როლს ძლიერ დავირეებით ასრულებდა, როლიც კარგად იცოდა, მაგრამ შეუფერებელი ხმა და კისერზე ჩამოყრილი თმა (რომელიც აშკარად დალადებდა მის დედაკაცობას მამაკაცის ტანისამოსში) ტუდ შობებელივებას სტოვებდა. კარგები იყვნენ ბ-ნი ბარ, შარაშიც (ლევან) და ქ. ჩილაჯორბენაძე (ელენე), შეუფერებელი იყო ბ-ნი ავიაშვილი რევაზის როლში. მასწ. ცენტრამეს (მეფე) შესაფერისი მიზრამ-მიზრამ ჰქონდა, მაგრამ როლის უცოდინარობა ძლიერ უშლიდა ხელს. როლის უცოდინარობა ქ-ნ სეფ. ანთოიძესაც (დღღოფალი) ემჩნეოდა, მაგრამ როგორც გაცოდდლ სცენის მოყვარეა, არა უშვდა. ნიკო დობორჯინიძეს (ბაბლურ) ხანდახან ავიწყდებოდა თავისი სიკუტე, სცენაი ანსამბლს ხელს უწყობდნენ. გამგეებს დიდი შომათა ვაწეით წარმოდგენის მოწყობაზე, მაგრამ ცოტა წეს-რიგიც რომ დაეკვთა—კარგი იქნებოდა. დიდი უფსრბობა გამოიწვია ზედ-მეტი ბილეთების გაყიდვამ, ქანდარის ხალხი წინა რიგში ფეხზე იდგა, საწინელი ხმაურობა და უადგილო სიცილიც ხელს უშლიდა წარმოდგენის მსვლელობას. ყველაზე მეტად ვაგვაკირვა კმითა პირების სცენაზე სიერობამ, ყველა ამაგებს აი მით ვსწნით, რომ ს. ლესაში პირველად გამართა ესეთი წარმოდგენა და მადლობის მეტი არა ეთქმის რა ამ საქმის ინიციატორებს. განსაკუთრებული მადლობის ღირსია ბარბაზე შარაშიც, რომელიც დიდ ყურადღებას აქცევს ან სოფლის ყველა სიმპატული დაწესებულებას. სასურველია სხვა ინტელიგენტებიც მიზამავდნენ მის მაგალითს.

მიმავაზრალი

დ. ხაშურში 30 ავგ. ე. ხოსბ რიშვილის საბენეფიოდ წარმოდგინეს „ამ დროის გმირები“ აღ. ბაქრაძისა. მომენფისემ ვასოს როლი უნაკულად შესარულა, შესაფერისნი იყვნენ ნ სიხარულიძე (ჯაგლაგა), ნ. ყაბეშვილისა (ელისაბედი) და ქ. კალაძე (ნინა). ბ-ნი კორძაისი (იზერელი) როლის უცოდინარობა ეტკობოდა. ბ. ქუთათელაძე (გიორგი) თავის ქერქში ვერ იყო, ბ. ლიპარევა (მდინარეი) გველამუა მოარშოყ ვერ გაჩვენა. სცენის მოყვარე სენად ვადაქცვიით სუფლიორისკენ ცქება, რაც არ ვარგა. ბოლოს მომენფისე დასახურქებს სხვა და სხვა ნივთებით. სატირად მეტი ყურადღება მიექცა პარტერს, რომ უდრავოდ ვასულა-შემოსვლით ხმაურობა არ იყოს, სმენის შესალაზად

ალი-ქაში

ს. ნაბარაშვინი 30 აგვ. გაიმართა იაფ-ფასიანი წარმოდგენა მომავალი სკოლის სასარგებლოდ, ელი-სე პატარიძის მეთაურობით და გ. ჩარკვიანის რეჟისო-რობით. წარმოდგენილ იქნა „ბატონი და ყმა“ დრ. ვ მოქ. შ. დადიანისა, და „უბედური დღე“, ვოლ. I მოქ ვ. ბალანჩივაძისა, და ჩარკვიანმა დიდი შრომა დასდო ამ წარმოდგენას: მოთამაშენი ისე შეთანხმე-ბით თამაშობდნენ, რომ დამსწრენი განცვიფრებაში მოიყვანეს.

წარმოდგენის დაწყებამდე ელ.პატარიძემ ხალხს გააც-ნო პიესის შინაარსი. შემდეგ დაიწყო წარმოდგენა. მონაწილეობდნენ „ბატონ და ყმა“-ში: მ. ლორთქიფა-ნიძე (დათიკო), ვ. კ. პატარიძე (ბიძინა), დათ. ყი-ფიანი (მუშა), ა. კაპანაძე (თამრო), გ. ჩარკვიანი (ვე-პია), ა. ვასაძე (ჭაბრო), ს. ლორთქიფანიძე (გიტო), „უბედურ დღეში“ კ. პატარიძე (ამაყიძე), ს. კუპრაშვილისა (ვარდო), დათ. ყიფიანი (გოგია), ან კაპანაძე (მატრონე), გ. ჩარკვიანი (ყობა). უაშინდო-ბის გამო ხალხი კოტა დავსწრო. დრამამ დამსწრე საოცრად იმპრესიონალურ ღრმა შთაბეჭდილება მოახდინა, ვოდევილიზმა—ბევრი აცინა.

კუპრა

წ ვ რ ი ლ ი ა მ გ ე გ ი

◆ **ღრამ. ი. გელაშვინი** მონაწილეობდა ქუთაისის და-სის მესვეურს შალვა დადიანს ნება მისცა, ქუთაისის სცენაზე დასდგას „სინათლე“ იმ პირობით-კი, რომ ჰონორარა ქართული თეატრის საღმწმენდლო თანხის გასაძლიერებლად გადასცეს.

◆ **ქუთაისის ღრამის** პირველი წარმოდგენა ხუთშაბათისათვის, 1 ოქტ., არის განზრახული.

◆ **ძარბ. ღრამ. სან-ის კრება** მოხდება ამ მოკლე ხანში სეზონის შესაბამის მოსალაპარაკებლად.

◆ **მეხატვის ციხიდან გაათავისუფლეს** ს. ჯიბლაძე, ხ. ნომერიკი და ნ. ტუმუბიძე.

◆ **სარაშხის აღშობა** სახმერთო ახალი შენობა დაიქირავა („აპოლოს“ ყოფილ დარბაზის), შეღამაზა და სცენა გადააკეთა. დარბაზი რამდენიმე განყოფილებასგან შეესდგება, დიდა და ყოველმხრივ მოწყობილი.

◆ **საშურის** რეინის გზის საკრებულოში 27 ენკენ. ცნობილი მომღერალი ენ. ბროჯი კონცერტს გამართავს ახალგაზდა მომღერალის—დ. დ. ლევანის და სკრიპოკზე დამკვრელ ნ. ა. ბაქრაძის მონაწი-ლეობით.

◆ **საშურის ღრამ. წრის** გამგეობის კრება ამ დღეებში მოხდება.

◆ **სად გომში** დროებით შეაჩერეს ქართ. წარმ. მართვა შესაფერი შენობის უკონსტრუქციის გამო. განზრახულია საკუთარი შენობის აგება.

◆ **დ. ბორჯომის** ქართ. სცენის მოყვარეთა წრე 27 ენკენ. სდგას „უმე შეგარნი“-ს.

◆ **ელი ჩარკვიანი—მადონა ჩარკვიანი** მონაწილეობდა პარიზის თეატრის ცნობილმა მსახიობებმა, ქართუ-ლი თეატრის ასაგებ თანხის გასაძლიერებლად 25 მან. შესწირა შემდეგი სურვილით „დავანქაროთ ქართული თეატრის აგება“.

◆ **სცენის მოყვარე ინაშვილი** გარდაიცვა-ლა. სურათი შემდეგ.

◆ **მ. ტაბიძის საღამომე**—საქართველოს ყვეაილებმა დღისათვის საზოგადოება მიიზიდა. გ. ტა-ბიძის ყვეაილები მიართვეს, დაწვრილებით შემდეგ.

რედაქტორ—გამომცემელი **ანნა იმედაშვილისა**

Доволено Военной Цензурой

სარეზერვუარი სს. კლუბი

მიზელის პრ. № 131

საუცხოვო საზოგადოლო როტონდით, სცენით და მშენებრით, ელოქტრონიკით განათებული ბაღით.

შეზათს 26 ენკენ. **თათრული ოპერეტა** კვირას 27 ენკ. **სიმფონიური კონცერტი**

პრესმანის ლოტბარობით, **ორშაბ.** 28 ენკ. **საზანდარი. სინემატოგრაფი**

სამშ., 29 ენკ. **სინემატოგრაფი ორკესტრი**

ოთხშაბათს 30 ენკენ. **ქართული წარ.**

ხუთშ. 1 ღვინობისთვის, **საზამთრო შენო-**

ბაში გადასვლა: საოჯახო საღამო, საკონ-

ცერტო განყოფილება, პრესმანის ლოტბარ.

პირასკენს 2 ღვინ. **სინემატოგრაფი. საზან.**

შაბათს 3 ღვინ. **ქართული ოპერეტა, სი-**

მებთან ორკესტრი, პრესმანის ლოტბარ.

კვირა, 4 ღვინ. **სინემატოგრაფი, საზანდარი, სიმებთან ორკესტრი პრესმანის ლოტ.**

დასაწყისი საღამოს 8 1/2 საათზე.

შესავალი ფასი: მამაკაცი იხდიან,—30 კ.კა-ლები და სტუდენტები—20 კ. წარმოდგენა იწყება 9 საათზე, სინემატოგრაფი—8 1/2 ს., საბავშვო საღამო—5.—9 ს.

Handwritten signature or mark at the bottom of the page.